

Reactie van de Vereniging Bedrijfsleven Curaçao (VBC) op de subsidieregeling versterking duurzaam verdienvermogen ACS en BES;

De weg omhoog door stimulering lokaal ondernemerschap, marktontwikkeling en risicodragend vermogen.

De VBC maakt graag gebruik van de mogelijkheid om haar zienswijze op de subsidieregeling versterking duurzaam verdienvermogen ACS en BES kenbaar te maken. Ondernemend Curaçao kijkt uit naar ondersteuning van lokale economisch rendabele en technisch haalbare projecten voor duurzame economische ontwikkeling. De subsidieregeling is een unieke kans voor de ontwikkeling van nieuwe economische activiteiten en sectoren. En voor de stap naar meer lokale moderne land- en tuinbouw en visserij.

De economieën van ACS en BES zijn klein, open en kwetsbaar. Door onder andere hoge energie- en arbeids- en kapitaalkosten, overbodige en verouderde wet- en regelgeving, importafhankelijkheid en moeilijke toegang tot kapitaal is het concurrentievermogen laag. Als *middle income countries* ontvangen Caribische landen weinig internationale ontwikkelingssteun, het Caribisch deel van het Koninkrijk in het bijzonder. Kleine schaal en kwetsbaarheid beperken de toegang tot de kapitaalmarkt.

Over de afgelopen 20 à 25 jaar is de economie van Curaçao gestagneerd, investeringen zijn achtergebleven; publiek en privaat. De afhankelijkheid van de toeristische sector is toegenomen, de economie is versmald en verschaald. De opgave is **te vernieuwen** en de **economische basis weer te verbreden**, economische sectoren te verduurzamen en te werken aan klimaatadaptatie; gegeven de bijzondere uitdagingen voor kleine eiland economieën. Ter vergelijking: het BBP van Curaçao bedraagt 2,98 miljard euro in 2023 en de Nederlandse economie is in 2023 over de grens van 1 biljoen gegaan (1.033 miljard euro) en is de achttiende economie van de wereld.

De regering van Curaçao en het ministerie van Economische Ontwikkeling werken aan structurele economische hervormingen en verbetering van het ondernemings- en investeringsklimaat, mede in het licht van het Landspakket. Naast structurele hervormingen zijn investeringen nodig, toegang tot financiering en risicodragend vermogen is hierbij essentieel.

De VBC onderschrijft het belang van een duurzame versterking van het verdienvermogen van het Caribische deel van het Koninkrijk, waaronder dus zeker ook Curaçao. De economie van Curaçao is (nog steeds) fragiel.

De VBC herkent het belang van de thema's om in aanmerking te komen voor de subsidieregeling:

- Het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering en het vormgeven van de energietransitie;
- het versterken van de kwaliteit van het onderwijs en het verbeteren van de onderwijsinfrastructuur;
- het verbeteren van de digitale infrastructuur van de overheid en het versterken van de publieke dienstverlening aan burgers en bedrijven;
- het verbeteren van de basisinfrastructuur;
- het verbeteren van de kostenefficiëntie in de voedselproductie;
- en het verduurzamen van economische sectoren.

In betekenende mate investeringen in “strategische infrastructuur” die zeker nodig zijn voor toekomstige economische ontwikkeling en het versterken van het duurzame verdienvermogen van Curaçao. Projecten ook die zich met name in het (semi-) publieke domein bevinden. Voor de VBC is van belang het lokale bedrijfsleven hierbij te betrekken. Met publiek private samenwerking (PPS) werken aan lokale marktontwikkeling. De VBC gaat er vanuit dat binnen de subsidieregeling PPS mogelijk is.

De subsidieregeling kent een minimale subsidie omvang van 6 mln euro; bijna 12 mln ANG (voor de agro-sector 2 mln; bijna 4 mln ANG). De totale (structurele) investeringen en private financiering zullen nog groter zijn.

De VBC vraagt aandacht voor wat de economie en de samenleving op korte termijn sterker en weerbaarder maakt. Om **nu** de lage (potentiële) groei om te buigen in duurzaam verdienvermogen, de braindrain te stoppen en het MKB en economische sectoren te verduurzamen.

De VBC bepleit al bewezen technologieën en economisch rendabele projecten in aanmerking te laten komen voor subsidie. Een realistische aanpak het verdienvermogen te versterken, maakt ook werk van versterking van de toegang tot financiering, de ontwikkeling van de kapitaalmarkt voor risicodragend vermogen, versterking van het organiserend vermogen en van een goed financieel en economisch ecosysteem voor het MKB en startups en scale-ups. Het potentieel voor versterking van het verdienvermogen is aanwezig, voor nieuwe economische sectoren en bedrijvigheid, voor pps-projecten, voor meer lokale land- en tuinbouw en visserij.

Om de subsidieregeling binnen het bereik te brengen van lokale ondernemers en te werken aan een weerbaardere private sector, en aan ontwikkeling van de kapitaalmarkt en capacity-building geeft de VBC het volgende in overweging:

1. Zorg voor de juiste verdeling tussen overheidsNV's en **private ondernemingen**.
2. Ondersteun de verduurzaming van het MKB, bijvoorbeeld door programmatische financiering en/of het opzetten van investeringsplatform of -fonds mogelijk te maken. Verduurzaming van het MKB leidt direct tot:
 - a. lagere kosten van zakendoen;
 - b. een betere, houdbare handelsbalans; en
 - c. versterking van het concurrentievermogen,
3. Zet een deel van de subsidiemiddelen in als **revolverend financieringsinstrumentarium**; vergelijk de uitname uit het Nationaal Groeifonds in Nederland ten gunste van een kapitaalstorting in Invest-NL;
4. Maak mogelijk dat middelen **programmatisch en kleinschalig** via lokale transmissiekanalen als lokale (ontwikkelings-)banken en instellingen, financiële beurzen en incubators worden ingezet;
5. Verbreed de thematische gebieden, naar nieuwe sectoren en pps-mogelijkheden.

In het regeerakkoord van de huidige coalitie van MFK en PNP wordt onderkend dat het bedrijfsleven de motor van de economie weer de volle aandacht moet krijgen, in het bijzonder het MKB ondersteuning verdiend en dat ook de toegang tot financiering en risicodragend vermogen versterking verdiend. Met de door de VBC voorgestelde bijstellingen van de subsidieregeling wordt hieraan tegemoet gekomen.

Achterblijvende (semi-)publieke investeringen staan de economische ontwikkeling in de weg. Maar het is niet het **één doen en het ander laten**; **de ontwikkeling van de private sector verdient volle aandacht**.

Ondernemingen maken de economie, marktontwikkeling is de invalshoek van het Nederlandse internationale economische ontwikkelingsbeleid.

De VBC wil zich naar vermogen inzetten om haar leden te motiveren gebruik te maken van de subsidieregeling. De VBC wil hen hierbij ondersteunen, samen met de Regering en met het ministerie van Economische Ontwikkeling. **De VBC zal met nadruk aandacht geven aan de nodige samenwerking**. Om van de regeling een succes te maken, de economische structuur naar een hoger niveau te tillen en om het duurzaam verdienvermogen van Curaçao te versterken.

Een unieke kans dient zich aan.